

บทที่ 3

ระเบียบวิธีในการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง : กรณีศึกษา อ.ท่าตูม และ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์” เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงผลของโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างอาชีพเสริมและสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในโครงการ โดยยึดวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นแนวทางในการศึกษา ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed-methodology) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการประเมินผล (Evaluative Research) ซึ่งเป็นการประเมินผลหลังสิ้นสุดโครงการ (Summative evaluation) ในการศึกษา ซึ่งมีระเบียบวิธีในการศึกษาดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary study) โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และเอกสารอื่น ๆ เพื่อต้องการทราบรายละเอียดต่าง ๆ อันสามารถนำมาใช้ประกอบการแนวคิดในการศึกษาและเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การศึกษาภาคสนาม (Field study) ใช้แบบสอบถามประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวงจากสมาชิกในโครงการจำนวน 100 คน ในพื้นที่ อ.ท่าตูม และ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์
3. การสนทนากลุ่มประเด็นเฉพาะ (Focus group interview) กับสมาชิกในโครงการเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพ ความรู้ในการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพจากสมาชิกโครงการ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ สมาชิกในโครงการพัฒนาและฟื้นฟูศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง จำนวน 100 คน ที่เข้าเป็นสมาชิกในโครงการในปี 2548 และ 2549 ใน

พื้นที่ อ.ท่าตูม และ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์ ซึ่งได้ผ่านการอบรมเพื่อให้ความรู้ในการประกอบอาชีพตามโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร็วร้อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวงและได้ประกอบอาชีพตามที่ได้อบรมไปแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและแบบแนวคำถามสนทนากลุ่มในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากสมาชิกในโครงการ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในโครงการและรายละเอียดของประเด็นที่ใช้ในการประเมินผล ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบสำรวจ (Check list) ที่มีลักษณะเป็นคำถามในลักษณะปลายปิดและปลายเปิดเพื่อให้สมาชิกในโครงการได้อธิบาย ซึ่งข้อมูลทั่วไปของสมาชิกในโครงการประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานะในครอบครัว และรายละเอียดของประเด็นที่ใช้ในการประเมิน เช่น ประเภทของกลุ่มประกอบอาชีพที่เข้าร่วมโครงการ ความรู้ในการประกอบอาชีพ การสร้างอาชีพเสริมให้กับสมาชิกในโครงการและรายได้ของสมาชิกในโครงการ หลังจากได้ประกอบอาชีพตามโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร็วร้อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายปิด เป็นลักษณะของการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร็วร้อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ โดยการกำหนดค่าคำตอบออกเป็น 3 ค่า คือ

- 3 หมายถึง มาก
- 2 หมายถึง ปานกลาง
- 1 หมายถึง น้อย

การแสดงระดับของคะแนนเฉลี่ย จะพิจารณาคะแนนของคำตอบโดยจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับมาก ปานกลาง และระดับน้อย โดยใช้เกณฑ์คำนวณจาก

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนขั้น}} = \frac{3-1}{3} = 0.67$$

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.67	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.67-2.33	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.34-3.00	หมายถึง	เห็นด้วยในระดับที่มาก

ตอนที่ 3 ลักษณะแบบสอบถามแบบปลายเปิด แบบให้เลือกคำตอบหนึ่งจากหลายคำตอบ (Choice) เป็นคำถามที่เกี่ยวกับปัญหาในการประกอบอาชีพและความคิดเห็นและความต้องการในการประกอบอาชีพ

ส่วนแบบแนวคำถามในการสนทนากลุ่มนั้น เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพ โดยให้สมาชิกในโครงการได้ประเมินตัวเองว่า หลังจากที่ได้เข้ารับการอบรมนั้น สมาชิกในโครงการมีความรู้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยแนวคำถามในการสนทนากลุ่มแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ แนวคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพ ความรู้ในการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ

การทดสอบเครื่องมือ

การทดสอบแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากทฤษฎี แนวคิด เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วจึงได้กำหนดกรอบของแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีทั้งแบบสอบถามที่มีลักษณะนามมาตรา (Nominal scale) และแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นช่วงคะแนน (Rating scale) ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้นแล้วได้นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อตรวจพิจารณาเนื้อหา ลักษณะของคำถาม เพื่อความถูกต้องและเหมาะสมทางด้านภาษา และความชัดเจนของคำถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว (Content Validity) แล้วจึงนำไปทดสอบกับสมาชิกในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกหลอกลวง ในพื้นที่ อ.ท่าตูม และ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์ โดยผู้ศึกษาได้ทำการทดสอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรง จากสมาชิกในโครงการจำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach ผลการวิเคราะห์ที่ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม .7502 ซึ่งหมายความว่า มีความน่าเชื่อมั่นในระดับที่สูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การทำหนังสือเพื่อขออนุญาตในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการและจากสมาชิกในโครงการ

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ผ่านตรวจสอบการความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาและผ่านการทดสอบความเชื่อมั่นแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกในโครงการจำนวน 100 คนโดยตรง ในพื้นที่ อ.ท่าตูม และ อ.จอมพระ จ.สุรินทร์ ในระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ถึง 12 มีนาคม 2550 ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 100 ชุด แล้วจึงได้นำแบบสอบถามนั้นมาวิเคราะห์และอภิปรายผล

3. ผู้ศึกษาได้ใช้แบบแนวคำถามสนทนากลุ่มในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเป็นการสนทนากลุ่มประเด็นเฉพาะ (Focus group interview) กับสมาชิกในโครงการในแต่ละกลุ่มประกอบอาชีพ ซึ่งได้ทำการสนทนากลุ่มกับกลุ่มเลี้ยงวัวจำนวน 84 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อยออกเป็น 5 กลุ่มคือ (1) กลุ่มเลี้ยงวัวหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 16 (2) กลุ่มเลี้ยงวัวหมู่ที่ 3 (3) กลุ่มเลี้ยงวัวหมู่ที่ 18 (4) กลุ่มเลี้ยงวัวหมู่ที่ 11 และ (5) กลุ่มเลี้ยงวัวบ้านอาภุ สมาชิกในกลุ่มเลี้ยงสุกรจำนวน 7 คน และสมาชิกกลุ่มปลูกผักไร้สารพิษจำนวน 9 คน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพ ความรู้ในการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ และความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ โดยก่อนที่จะเข้าไปเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม ผู้ศึกษามีขั้นตอนในการเข้าถึงข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 การเลือกกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนเร่ร่อนเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง จำนวน 100 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประกอบอาชีพคือ กลุ่มเลี้ยงวัว กลุ่มเลี้ยงสุกรและกลุ่มปลูกผักไร้สารพิษ

3.2 การสร้างสัมพันธภาพ เนื่องจากผู้ศึกษาเคยมีประสบการณ์ในการฝึกภาคปฏิบัติกับสมาชิกในโครงการจึงทำให้มีคุ้นเคยกับสมาชิกในโครงการ ซึ่งทำให้สมาชิกในโครงการมีความไว้วางใจในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพเป็นอย่างดี

3.3 การเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยตรงกับสมาชิกในโครงการในแต่ละกลุ่มประกอบอาชีพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ข้อมูลเชิงปริมาณได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติคือค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าอัตราส่วนร้อยละ (Crosstab) แล้วนำมาเปรียบเทียบเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสิน และนำเสนอผลการศึกษาระบบตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์ (Content Analysis) เพื่อสรุปข้อมูลจากแบบแนวคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความรู้ในการประกอบอาชีพ ความรู้ในการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ และความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ แล้วนำมาเปรียบเทียบเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสิน

ระยะเวลาในการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา และรายงานการวิจัยต่าง	2 เดือน
2. เตรียมเค้าโครงเรื่องและเสนอเค้าโครงวิทยานิพนธ์	1 เดือน
3. ศึกษาเอกสารเพิ่มเติมสร้าง/การตรวจสอบแบบสอบถามและเก็บข้อมูล	2 เดือน
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลการศึกษา	2 เดือน
5. เรียบเรียงและจัดพิมพ์เพื่อนำเสนอผลการศึกษา	1 เดือน
รวมระยะเวลา	8 เดือน